

VÅRT EUROPA - CENTRALA EUROPA

Europa är en liten världsdel. Människorna bor tätt. Här bor mer än sju hundra miljoner. Europa består nästan av femtio länder. Mer än hälften är med i EU, den Europeiska unionen. Vi har delat in Europa i områden för att det ska bli lättare att förstå vad länderna har gemensamt och vad som skiljer dem åt. I denna film tittar vi närmare på centrala Europa.

I centrala Europa har vi tagit med länderna Tyskland, Polen, Schweiz, Österrike, Tjeckien, Slovakien och Ungern. Det lilla landet Liechtenstein ligger också i centrala Europa. Det är ett av världens minsta länder och ligger mellan Schweiz och Österrike. Det är ett rikt land som har ett nära samarbete med Schweiz.

Landskapet i centrala Europa är varierande. Det finns både stora slätter med åkemark och höga berg. Och flera bergskedjor. Alperna reser sig som en hög gräns mellan centrala och södra Europa. Alperna har många höga och spetsiga toppar. Det beror på att det är en ung bergskedja. Bergen har ännu inte hunnit slipas ner av vind, vatten och snö.

På en del ställen har man borrarat tunnlar rakt igenom berget där bilar och tåg kan ta sig fram.

Bondgårdarna ligger i dalar och längs floder. Här odlar man frukt, grönsaker och foderväxter till djuren. På sommaren flyttas djuren högre upp i bergen. På alpängarna är gräset grönare och saftigare.

Vindruvor för vintillverkning odlar man i flera av länderna i centrala Europa. Både på bergens sluttningar och på slätterna.

På många platser i centrala Europa kan man året om ta sig ett varmt bad utomhus. Vattnet kommer från varma källor djupt nere i berggrunden.

Den största delen av centrala Europa har ett klimat som ligger mitt emellan kustklimat och inlandsklimat. Bergen påverkar också klimatet. Nere i dalarna och på slätterna är det varmt på somrarna, medan det i bergen är kallt året om. På de högsta höjderna ligger det snö och glaciärer kvar på sommaren.

Både vinter och sommar kommer många miljoner turister till Alperna för att åka skidor, vandra i det vackra landskapet, flyga eller bara för att njuta.

De flesta av centrala Europas städer är mycket gamla. Många städer växte fram kring handelsplatser där handelsvägar möttes. Många gånger vid en flod.

Alla floder börjar i bergen. Vattnet samlas från snö och regn och bildar bäckar, åar och floder. När snö och is smälter på våren blir det full fart. Man har byggt vattenkraftverk vid floderna för att kunna producera el-energi utav vattnets kraft.

De flesta länder i centrala Europa ligger långt ifrån havet och saknar kuster. Floderna är därför mycket viktiga vägar till havet. Floderna passerar många städer med fabriker. Varor till och från fabrikerna fraktas med båtar.

Donau är centrala Europas längsta flod. Den börjar i Tyskland, flyter genom flera länder och mynnar till sist ut i Svarta Havet.

Flodvattnet används också till att vattna åkermark. Många människor och djur får sitt dricksvatten från floderna. Men innan vattnet kan drickas måste det renas från föroreningar.

På grund av giftiga utsläpp från industrier har stora delar av centrala Europas skogar förstörts. Idag har flera gamla industrier, stålverk och gruvor fått stänga. Många har ersatts med modernare industrier med mindre utsläpp. Luften har blivit bättre, men det kommer att ta lång tid innan skogarna har återhämtat sig.

I Tyskland talar man tyska... Det är Europas största språk. Det tyska och svenska språket har samma ursprung och många gemensamma ord.

Tyskland är ett stort land och här bor många människor. Tyskland var under många år uppdelat i två länder, Västtyskland och Östtyskland, men är nu ett enat land igen.

I Tyskland började man bygga motorvägar, Autobahn, redan före Andra Världskriget. Vägarna byggdes för att snabbt kunna förflytta trupper, stridsvagnar och kanoner.

Idag har man byggt ett stort nät av motorvägar över hela landet. På delar av Autobahn får man köra hur fort man vill. Ibland blir det stopp och långa bilköer.

Tyskland är Europas största industriland. Stora floder och bra vägar gör det lätt att transportera både råvaror och färdiga produkter. Idag tillverkar tyskarna så mycket varor att landets egna råvaror inte räcker till. Från Sverige köper man järn, stål och pappersmassa. Sedan köper vi en del färdiga produkter från dem. Till exempel bilarna BMW, Mercedes och Volkswagen.

På vissa ställen i Tyskland ser det ut som i en sagobok. Här finns små gamla städer, slott med tinnar och torn och riddarborgar från medeltiden. De gamla sagorna om Törnrosa, Snövit och många andra kommer härifrån.

Tysklands huvudstad Berlin är en stor modern stad. Och den blir bara större för varje år. Nya hus och stadsdelar byggs hela tiden. Den gamla stadsporten Brandenburger Tor var förr gräns mellan Väst- och Östberlin. När muren revs öppnades också Brandenburger Tor och blev en symbol för fred och ett enat Tyskland.

I Polen talar man polska...

Även om Polen är inte riktigt lika stort som Sverige till ytan, bor här mer än fyra gånger så många. De flesta polacker är katoliker och man går ofta i kyrkan. Katolska kyrkan i Polen har stor makt och har alltid haft mycket att säga till om i landet.

Trots att Polen ligger så nära Sverige är det ett land de flesta av oss vet väldigt lite om. Tidigare bestämdes mycket av det som skulle hända i Polen av Sovjetunionen. Då var Polens gränser mot Västeuropa stängda. Men sedan Polen blev fritt går utvecklingen i landet framåt i snabb takt.

Klimatet och jorden i Polen passar bra för odling. Åkrarna är ofta små och många bönder arbetar fortfarande för hand med hjälp av arbetshästar. Men traktorer och maskiner börjar bli allt vanligare.

Landet har en lång kust mot Östersjön och många fina sandstränder.

I södra Polen blir det mer bergigt. Här ligger bergskedjorna Karpaterna och Sudeterna.

Det finns flera mycket gamla saltgruvor som fortfarande är i drift. I den här gruvan har gruvarbetarna gjort fina skulpturer av saltet.

Floden Wisla, Polens längsta flod, flyter genom huvudstaden Warszawa. I den äldsta delen av Warszawa ser husen ut att vara mycket gamla. I verkligheten är de byggda långt senare. Hur kan det komma sig?

Under Andra Världskriget förstördes stora delar av staden. När kriget tog slut fanns det nästan bara ruiner kvar. Men polackerna bestämde sig för att bygga upp sin huvudstad igen, precis som den hade varit, sten för sten.

I Schweiz talar man fyra olika språk. Tyska... franska... italienska... och det lilla språket rätoromanska. De tre stora språken kan man höra på TV varje dag. Rätoromanska talas bara av en liten del av befolkningen...

Schweiz är det bergigaste landet i Europa. Den största delen av ytan består av Alperna och Jurabergen. I schweiziska Alperna finns många toppar som är högre än fyra tusen meter. Här ligger några av Europas lyxigaste skidorter.

Om man åker bil i Schweiz gäller det att inte ha höjdskräck. Smala vägar klättrar uppför de branta bergen.

I Schweiz finns en hel del skog, många sjöar och floder. Landet har nästan inga naturtillgångar. Men schweizarna har lärt sig att tillverka saker med nästan inga råvaror alls, men med mycket stor skicklighet. Som fina klockor. Schweiz är också känt för sina ostar och sin goda choklad.

Schweiz är uppdelat i 26 kantoner. Område som fungerar lite som egna länder.

Schweiz är det enda land i centrala Europa som inte är medlem i EU. Här bor lite mer än sju miljoner. Bern är huvudstad. Det är en liten huvudstad med många vackra små hus.

Schweiz är ett av världens rikaste länder och här bor många mycket förmögna personer. Landet är också ett finanscentrum med många banker från hela världen.

I Österrike talar man tyska...

I Österrike bor det 8 miljoner människor.

Österrike har en rik natur. Mycket skog, hälften av landets yta är täckt med skog. Här finns vattenkraft som täcker en stor del av landets behov av el. I bergen finns järnmalm och salt som man bryter loss i gruvor.

Skidbackarna är också en viktig naturtillgång. Turismen ger arbete och inkomster till många österrikare under både sommar och vinter. Tyrolen är det bergigaste området i landet med många populära skidorter.

Längre österut övergår Alperna i ett slättlandskap med bra åkermark. Vid floden Donau ligger huvudstaden Wien. Från det berömda gamla Pariserhjulet får man en fin utsikt över Wiens vackra gamla byggnader.

I Wien spelas klassisk musik, sjungs opera och dansas wienervals. Det är från den tiden då Östterrike var en stormakt i Europa. Då bodde många berömda tonsättare i staden, som Mozart, Beethoven och Strauss.

I Wien finns också den berömda Spanska ridskolan med sina vita dressyrhästar.

I Ungern talar man ungerska... Det ungerska språket är släkt med finska språket.

Donau rinner genom Ungern och delar landet i två delar. Väster om floden ligger skogar, sjöar och kullar. Öster om floden ligger stora slätten, eller pustan som de också kallas. Förr användes slätterna som betesmark till djur. Än idag strövar halvvida hästar på pustan, men framför allt används den bördiga jorden till att odla på.

Från början var huvudstaden Budapest två städer, Buda och Pest. De låg på var sin sida om floden Donau. Budapest är en vacker gammal stad med flera universitet. Här finns många badhus med vatten från varma källor.

Det bor lite fler människor i Ungern än det gör i Sverige. De allra flesta är ättlingar till olika folkslag från Asien som en gång flyttade hit.

Landet har haft en orolig historia med krig och konflikter. Under en period var Ungern och Österrike ett gemensamt och mäktigt land i Europa. Landet har också tillhört Sovjetunionen. Numera är Ungern ett fritt land.

I Tjeckien talar man tjeckiska...

För inte så länge sen var Tjeckien och grannlandet Slovakien ett gemensamt land som hette Tjeckoslovakien. Under en period tillhörde Tjeckoslovakien Sovjetunionen. Efter att Tjeckoslovakien blivit fritt ville människorna där dela landet i två länder. Man kände sig inte som ett folk och man talade inte riktigt samma språk. Och så blev det, helt utan bråk.

Tjeckien är ett litet, bergigt land. Här ligger flera bergskedjor med stora skogar. Trots att landets yta är mycket mindre än Sveriges, är befolkningen lite större.

Uppe bland bergen ligger flera kurorter. Till Karlsbad åker man för att vila upp sig och "dricka brunn". Dricka hälsosamt källvatten. Förr var det Europas rika människor som kom hit. Idag är det mest turister.

Eftersom det finns gott om järnmalm och kol i Tjeckien tillverkar man många varor av stål. Som bilmärket Skoda. Viktiga exportvaror är också landets berömda tillverkning av glas och kristall.

I Tjeckien finns också slätter som passar bra för jordbruk. Här odlas bland annat humle för öltillverkning. Det tjeckiska ölet är världsberömt.

Många tycker att Prag är en mycket vacker huvudstad. Den kallas ibland för den "Gyllene staden". Många av Prags äldre byggnader har överlevt flera krig.

Över floden Vltava (Moldau) går den populära Karlsbron. Många turister söker sig hit. Turismen är nu en av landets viktigaste inkomstkällor.

I Slovakien talar man Slovakiska...

I Slovakien bor det över fem miljoner människor. Det bor många ungrare i landet. Det beror på att Slovakien tillhörde Ungern i många hundra år. Här bor också ganska många romer.

Slovakien täcks till stor del av bergskedjan Karpaterna. Den högsta delen heter Tatrabergen. Här finns stora skogar och höga bergstoppar. Den högsta toppen är över två tusen sex hundra meter. Till Tatrabergen kommer många för att vandra, klättra, cykla eller åka skidor.

I bergen finns många spännande grottor.

I Slovakien finns många vackra små byar där det ser ut som på medeltiden.

Huvudstaden Bratislava ligger vid floden Donau precis vid gränsen till Österrike.

Förr bodde de flesta människor i centrala Europa på landsbygden och levde på sina små familj jordbruk. Numera bor de flesta i städer där de lättare kan få arbete. I städerna finns mycket att se och mycket att göra...